

Datum

19 oktober 2023

Onderwerp

VNG inbreng WO wet versterking participatie op decentraal niveau 23 oktober

Geachte woordvoerders Binnenlandse Zaken,

Maandag 23 oktober debatteert u over het Wetsvoorstel versterking participatie op decentraal niveau. Graag geven wij u nog een aantal punten mee die van belang zijn om van deze wet een succes te maken.

Draagvlak voor de wet is groot...

Wij onderschrijven van harte het belang van een goede inbedding van participatie in gemeenten. Gemeenten vinden samen met uw Kamer een betrouwbare overheid – een goed bestuur – belangrijk. Dit is een thema waar we samen met een nieuw kabinet aan de slag mee willen gaan: een sterke lokale bestuurslaag.

Uit de analyse van de gemeentelijke coalitieakkoorden in 2022 bleek dat het overgrote deel van de gemeenten zich wil inzetten om het vertrouwen in het gemeentebestuur te vergroten. Aan de hand van het proces van het opstellen van een participatie-verordening kan een goed en gestructureerd gesprek worden gevoerd over de rol, inhoud en vorm van participatie in de volle breedte binnen een gemeente. In de aanloop naar het wetsvoorstel hebben wij al de nodige stappen gezet om gemeenten straks een vliegende start te kunnen laten maken bij het opstellen van een participatieverordening.

MAAR... het versterken van participatie is geen technische kwestie

Het wetsvoorstel is een uitstekende stap, maar het is essentieel dat gemeenten goed worden toegerust om participatie en uiteindelijk de verordening goed vorm te geven. We spreken onze zorg uit over het gemak waarmee wordt gesteld dat het niet gaat om een taakverzwaring, aangezien gemeenten nu al een inspraakverordening hebben. Wij hebben van december 2022 t/m juli 2023 intensief contact gehad met gemeenten die op dit moment – vooruitlopend op de wet – al een participatieverordening hebben opgesteld.

Uit het traject met deze voorlopers komt naar voren dat zij geworsteld hebben met de volgende aspecten:

- De participatiecultuur: wat voor gemeente wil je zijn?
- Organisatievraagstuk: hoe betrek je alle gremia in een gemeente, en op welk moment?
- Wanneer neem je iets op in de participatieverordening en wanneer in ander beleid?
- De rol van de gemeenteraad: het vaststellen van de verordening is een politiek proces. Het is belangrijk dat de gemeenteraad zich committeert aan de verordening. Dit om teleurstelling en wantrouwen achteraf te voorkomen.

De wetgeving vormt een keuzepakket voor gemeenten; ze moeten zelf de wet implementeren en keuzes maken. Dat is niet zomaar een technische uitrol – het is een proces. En zoals altijd geldt ook hier: elke euro die je in democratie investeert is welbested.

Flankerend beleid noodzakelijk

Daarom is het van cruciaal belang dat er goed flankerend beleid is. De koplopergemeenten gaven al aan dat het opstellen van een verordening ingewikkeld is, daarom denken wij dat andere gemeenten hier nog meer moeite mee hebben. Met goed flankerend beleid moeten alle gemeenten in staat worden gesteld om – naast al hun andere dringende opgaven – deze wet goed en binnen de gestelde overgangstermijn te kunnen implementeren.

We schetsen enkele suggesties hoe gemeenten goed ondersteund kunnen worden:

1. **Gemeenten leren met en van elkaar** over het opstellen van een participatieverordening en participatiebeleid.
2. Gemeenten kunnen gebruik maken van **individuele ondersteuning** bij het voorbereiden en implementeren van de participatieverordening en/of -beleid: inzet van experts uit een pool gericht op de procesinrichting of specialistische onderdelen (juridisch, uitdaagrecht, interne organisatie, betrekken van inwoners). Idealiter bestaat deze expertgroep uit medewerkers van gemeenten met ervaring op deze terreinen. Gezien de arbeidsmarktkrapte en de veelheid van taken waar gemeenten de komende jaren mee aan de slag gaan voorzien wij dat deze medewerkers hun handen vol hebben aan lokale vraagstukken.
3. **Inzet van VNG International voor het Caribisch gebied**, al dan niet met gebruikmaking van bovenstaande ondersteuning.
4. Behoud van het **kennispunt Netwerk Democratie in Actie t/m 2026**. Aangezien gemeenten twee jaar de tijd hebben om een verordening op te stellen is het verstandig om via het bestaande kennisknooppunt kennis en ervaringen te blijven delen.
5. **Impact analyse uiterlijk in 2026** om de (financiële) consequenties voor gemeenten in beeld te krijgen. Dát deze wet vraagt om extra capaciteit van gemeenten is duidelijk. Omdat de wet veel vrijheid biedt aan gemeenten om maatwerk te leveren, is de omvang van de inspanning op dit moment echter nog niet in te schatten. Op het moment dat alle gemeenten hun verordening hebben vastgesteld en hun beleid hebben geïmplementeerd is het van belang om te onderzoeken welke impact deze wet heeft op gemeenten.

De korte samenvatting van deze suggesties is: faciliteer gemeenten en gemeenteraden maximaal, zodat zij deze wet kunnen gebruiken om de betrokkenheid van inwoners bij de politiek te vergroten en het niet blijft bij een stuk papier.